

„זארדוז“:

עולם המחר: עלילת הסרט „זארדוז“ מתחילה בשנת 2293 ומתרחשת בעולם „הוורטקס“ שהוא קומונה שהוקמה על ידי מדענים ניבחרים לבני אדם עליונים השומרים על נעורי נצח. אין בה אלימות ואין

אפלייה. „זארדוז“ הוא האל הפיקטיבי שהמציאו בני עולם סגור זה. זד, הניבור שנוגד מזיווג של בני עולם זה עם בת גוע המחסלים, מיתקומם נגדו כשהוא מקרין בפני מאמיניו חזיונות ארוטיים המשררים בס יצרים מיניים שאבדו מן העולם מזה 300 שנה ויותר.

וריאציה על הקוסם מארץ עוף, באנגלית — ויזארד אוף אוז). מי שיתעמק יותר, יוכל למצוא משל רב-השלכות על ימינו, שאחד מלקחי הלא-מבוטלים ה'א' כדברי בורמן: „כאשר בני אדם שוכחים את טעם המוות, הם מאבדים את טעם החיים.“

תדריך

תל-אביב

*** חוליה הגדולה (סטודיו, צרפת) — חברת השובע מתפקעת, הלכה למעשה, ממין ואוכל בכמויות גדולות מכפי שהיא יכולה לעכל. סאטירה חברתית פרו-עה ואכזרית של מארקו פריי, עם כמה מהשחקנים הגדולים של אירופה (מאסטרו-יאני, טוניאצי, גוארה ופיקולי).

*** כוכב הפרא (תכלת, צרפת) — סרט מצוייר למבוגרים, סיפור מדעי-בידיוני על עימות בין חברה מתוחכמת לחברה שאפתנית. הסיום תמים בהומניזם שבו, אבל האיורים של לולאן טופור הם חווייה חד-פעמית.

בסרט, בורמן מודה היום שהיה ברימול. „פעמים רבות אתה כותב תסריט, ורואה בדמיוןך דמות מוגדרת מאוד של שחקן. לתפקיד הראשי, אבל כשאתה מגיע לשלבי הצילום מסתבר פתאום, שהשחקן קשור בחושים קודמים, שהסיפור אולי אינו מוצא חן בעיניו, ואז מתחילות הפשרות, כשאתה צריך להסתפק במי שמתאים בערך.“

בסרט זה, לא קרו תקריות כאלו. בשון קונרי מצא בורמן בדיוק את משאת נפשו, איש שבחיצוניותו מתאים לתפקיד המחולל זד; שמוצאו, ממישפחת פועלים אירית-סקוטית, מעניק לו את הרקע הר עממי הדרוש, ויחד עם זאת הוא ניתן בר רגישות שנידרשה כדי להכין את כל כוונות התסריט.

שארלוט ראמפלינג, יריבתו בתחילת הסרט ובת-זוגו בסופו, היא כיום אחת הי שחקניות והמבוקשות בעולם, ושרה קסי טלמן, המדענית שמצילה את חייו של זד, היא שחקנית-במה מפורסמת מאוד בי אנגליה.

מי שאוהב להדביק תוויות על סרטים ולהיפטר בנקל מכל חובה לרדת לעומקם, יכנה ודאי את זארדוז סיפור מדע-בידיוני נוסף, וזהו, (שמו של הסרט, אגב, הוא

כוחם של הגברים. אשה אחת מצילה את זד מפני הכחדה כשהוא פרוץ לוורטקס; אשה שנייה עוזרת לו במילחמתו, ושלישית הופכת בסופו של דבר להיות בת-זוגו, לקראת עולם שונה שיוולד מהתנגשות זו בין שני הקצוות.

תוצאת השובע — ניוון העולם.

אומנם, כל זה מתרחש בעתיד, אבל כל מאד להבחין מה יש לו לומר בהווה. חברות מתחכמות הסוגרות את עצמן מפני השפעות זרות קיימות כבר היום. הניוון, שהוא תוצאה של שובע-ייתר, מעסיק כבר היום סוציולוגים בכל העולם, ולחלוקת החברתיות שב„זארדוז“ יש הקבלות ממ שיות גם בעולמנו.

השיכלולים הקיימים בוורטקס, הם כולם בתחום השגתו של האדם כבר עתה. מדע-נים טוענים כי מי שיחיה עד שנת 2000, טובים סיכויו להגיע להייווצה. השליטה במזג-האוויר (בוורטקס — תמיד אביב) ופיתוח המחשבים, גם אלה אינם נראים היום דימיוניים במיוחד. והמסקנה שעתידי של העולם יכול להיות רק במיזוג שבין מעמדות שונים, ובשיתוף-פעולה ביניהם, הפך מסקנת-קבע של מרבית הפטורולוגים (מדעני העתיד).

בורמן, שהוא חסיד גדול של סיפורי המדע-הבידיוני שאב, אומנם, השראה מ-רבים אחרים. אפשר למצוא כאן עיקבות של האכסלי (עולם חדש אמין), בראדבורי, וונגאט ורבים אחרים, בתוספת העוצמה החזונית שאפיינה כבר את סרטיו הקוד-מים. בעזרתו של גופרי אנסורת, הצלם של קברט ואודיטיאה בחלל, השיג אפקטים מרשימים, בתקציב קטן יחסית, כשהוא משתמש בעדשות מיוחדות בפרומות, בי מראות ומראות כפולות, כדי להדגיש את ההבדלים שבין הוורטקס לבין האדמות החיצוניות.

מדינה אוטופית ופירושה: מוות.

„אם יש לקח כלשהו בסרט זה,“ אומר בורמן, „הוא שעולם-העתיד המתוכנן עובר רנו עשוי לכלול בתוכו השלכות בלתי-צפויים.“ הוורטקס, מדינה אוטופית מושי למת שאין בה אלימות, אין בה אפליה, כולם בה צימחוניים, קשורים רוחנית זה לזה (בעזרת מחשב), וכולם שווים לגמרי, הוא בכל זאת חברה מתה. שאיש אינו נולד ואיש אינו מת בה. שום דבר לא נוצר ודבר אינו הולך לאיבוד. חברה כזו, סופה שתיכחד.“

זארדוז הוא גם תיאור פשיטת-הרגל של דת אוטוקרטית. בורמן, הניך הישר עים, מקומם את גיבורו, זד, נגד האל זארדוז, סמל הסמכות שנוצרה כדי לרדות ולהטיל אימה. „אבל אין זה סרט אנטי-דתי,“ אומר בורמן, „משום שבסופו של דבר, זהו סרט על העימות בין מחגיגין והאינסטינקט, בין הרח לנוף, ותהי כל דת אמיתית מנסה למצוא פיתרון לעימות זה.“

המחפש: זון קונרי, אשר לשחקנים

הדואג להעביר את הפראים ולהעביר את תוצרתם לוורטקס. הם גם ממונים על הגבלת התרבותם של הפראים, ומחסלים מייד כל נטייה לילודה מוגברת, העלולה להוביל להתפוצצות אוכלוסין.

„כדור-אקדח טוב מורע,“ מטיפים הי מחסלים לפראים לפי תורתו של זארדוז, האל הפיקטיבי שהמציאו בני הוורטקס על-מנת להפחיד את תושבי האדמות הי חיצוניות. זהו מסיכה כפולה המקשטת את פני המחסלים, ובדגם גדול יותר היא מעופפת מעל האדמות ואף מובילה תוצרת מהם אל הוורטקס.

המין החזק: הנשים. אל תוך עולם מסודר זה מופיע חריג. שמו זד, הוא אחד

רמפלינג

יריבתו של זד, בתחילת הסרט ובת זוגו בסופו. היום, אחת השחקניות המבוקשות.

המחסלים, תוצאה משופרת של ניסיונות-הזדווגות שעשה אחד מבני הוורטקס. הוא ניהן בכישורים שיכליים וגופניים שהם מעל הממוצע. בסופו של דבר, הוא פרוץ אל הוורטקס, זיבאי לשם משבירוח אנושי שניטל מתושבי. זיכרונותיו האירוטיים של זד, המוקרנים בפניהם על מסכים, מעוררים יצרים ישנים שנעלמו מהם.

הכמיהה למוות, מיתפרצת בלב כמה מן התושבים. הצורך ליצור ולהחזיר את מעגל החיים למתכונתו הטבעית, לידה, חיים ו-מוות, מתעורר שוב בוורטקס, ובעיקר בי נשים שבו, אשר הפכו למין החזק, בהתנוון

הגזע החדש

תושבי עולם המחר, הוורטקס, חיים באפאתיה מוחלטת, כשמוחוץ למדינתם מתקיימים הפראים, שרידי האנושות שניכדה ובהם שולטים המחסלים, שהם גזע אנושי קצת יותר משופר שתפקידו להעביר את הפראים ולהעביר את תוצרתם לוורטקס. המחסלים עטים מסיכות של האל זארדוז.